

explorador

Tunísia, la revolució inacabada

vista prèvia >

La segona dècada del segle XXI s'iniciava amb la Primavera Àrab. La combinació de joves formats i preparats però sense oportunitats laborals amb la manca de llibertats civils i polítiques, la corrupció i el nepotisme són el caldo de cultiu de les revoltes. Tunísia va ser on la revolució semblava que culminaria amb una major transformació del país. Set anys després, però, es constata que les expectatives generades han quedat lluny de complir-se.

Cristina Mas

Periodista

cmass@ara.cat

El març de 2011, Jose Luís Rodríguez Zapatero (1960) era el primer cap de govern estranger que visitava Tunísia, poques setmanes després de la caiguda del règim de Zine El Abidine Ben Ali (1936-2015). En ple sotrac revolucionari, l'aleshores president espanyol no va deixar escapar l'oportunitat de posar la Transició espanyola com a exemple a seguir per al primer país àrab que s'espolsava un dictador amb un moviment de masses. La recepta era la continuïtat de les velles elits amb una rentada de cara democràtica per fer-ho canviar tot sense que no canviés res. Set anys després, a Tunísia —l'excepció d'una primavera esclafada en sang— s'hi juga el retorn al poder dels vells opressors que ni tan sols es molesten en canviar de careta.

Els atemptats del Museu del Bardo i del complex turístic de Sousa de 2015 van posar sota focus el gihadisme com la principal amenaça sobre la jove democràcia tunisiana. Però és més determinant la continuïtat de les polítiques econòmiques i socials de la dictadura, basades en la promoció de la inversió exterior, el deute extern i les privatitzacions,

que complementen la corrupció sistèmica del vell règim.

La situació econòmica és catastròfica: alça de preu dels aliments bàsics, devaluació de la moneda, precarietat... L'atur estructural empeny molts joves a emprendre el camí de l'emigració en pastera a Itàlia —1.400 van intentar el viatge només el setembre passat, els mateixos que en tot el 2016. A finals d'octubre un grup de joves de Redeyef —a la conca minera del sud del país que va protagonitzar la sublevació de 2008, preludi de la revolució— que estan atrapats a Lampedusa denunciaven «els fracassos de les polítiques econòmiques i socials del nostre país, l'abandonament de les obligacions de l'Estat i la indiferència internacional davant del nostre somni de viure en un estat democràtic que garanteixi la llibertat, la dignitat i la justícia social». En vaga de fam, reblaven que «mentre els vostres diners i els vostres béns circulen lliurement al nostre país d'origen, empresoneu els nostres somnis darrere dels vostres murs».

I és que l'abisme entre la costa desenvolupada i l'interior pobre, entre els barris del centre de les ciutats i

les perifèries, que va ser la pólvora a l'origen de la revolució, continua intacte. En regions com Tataouine o Sidi Bouzid —on la immolació del venedor ambulat Mohamed Bouazizi (1984-2011) va desfermar l'onada de canvi de 2011— l'atur supera el 50%, no hi ha hospitals ni infraestructures de transport, ni fàbriques i l'única presència de l'Estat es redueix a la policia i l'Exèrcit. En un país que s'enorgullia del seu sistema educatiu, la taxa d'escolarització ha baixat al 96% des de 2011: 10.000 criatures abandonen l'escola primària cada any i 100.000 joves deixen els estudis de secundària abans d'acabar-los, segons les dades oficials.

En motiu del setè aniversari de l'inici de la revolta, desenes d'activistes van difondre un manifest en què denunciaven que «la caiguda de Ben Ali no va suposar la fi del seu sistema econòmic: les velles xarxes s'han reorganitzat, gangrenant l'Administració, la Justícia i els mitjans, així com els partits polítics. Els governs que s'han succeït des de 2011 s'han desentès de la necessitat de combatre frontalment la corrupció i els privilegis».

L'abisme entre la costa desenvolupada i l'interior pobre, entre els barris del centre de les ciutats i les perifèries, que va ser la pólvora a l'origen de la revolució, continua intacte

Atrapats en el deute

La dreta neoliberal i la islamista, que governen en coalició des de 2015, han endeutat el país per contenir la pressió social sense haver de fer cap canvi. Segons el Comitè per l'Anul·lació del Deute al Tercer Món, el 82% dels crèdits concedits pel Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional s'han dedicat a pagar els interessos del deute contret per Ben Ali, de manera que el deute extern s'ha duplicat fins als 22.000 milions d'euros.

A més de la crisi econòmica global, Tunísia afronta l'estancament d'un dels seus principals motors: el sector turístic paralytitzat pel terrorisme, i la seva instrumentalització política —cal recordar que no té el mateix impacte econòmic un atemptat a París que a Cartago. L'economia submergida absorbeix més de la meitat del PIB del país i continua en mans d'algunes famílies benestants. A això cal afegir el deteriorament continuat dels serveis públics i la presència cada cop més descarada del contraban i les activitats mafioses en sectors com la policia, la Justícia, l'Administració o els mitjans de comunicació. El govern va signar

el 2016 un crèdit amb el Fons Monetari Internacional per valor de 2.900 milions d'euros a canvi de retallar la despesa pública, apujar els impostos, rebaixar les subvencions a l'energia i acomiadar uns 16.500 funcionaris.

Les protestes socials —acampades, vagues de fam, ocupacions...— se succeeixen arreu del país: l'últim informe de l'Observatoire Social Tunisien comptabilitza fins a 370 moviments de protesta col·lectiva només el passat setembre. Les noves mesures fan preveure un hivern calent per al primer ministre loussef Chahed (1975), que no podrà apaivagar els ànims amb contractació pública i que molt probablement veurà incorporar-se sectors de classe mitjana a les protestes contra l'augment d'impostos i l'eliminació d'algunes subvencions.

Davant el malestar social, el govern va anunciar el maig noves mesures per garantir el «normal funcionament» dels centres de producció, que s'han posat sota protecció de l'Exèrcit. Com explica el filòsof Santiago Alba Rico (1960), tunisià d'adopció des de fa més d'una dècada, Tunísia és «un país que no dóna als seus nois

ni feina, ni hospitals ni protecció contra els seus assassins; i que continua aplicant de la manera més arbitrària, emparant-se en l'estat d'emergència, les lleis de l'*ancien regime*».

A Senjnane el 12 de desembre esclataven xocs entre manifestants i policia durant la vaga general convocada pel comitè local de la Union Générale Tunisienne du Travail contra l'atur, la pobresa i les retallades a la sanitat pública. La població de Siliana continua en peu de guerra pràcticament des de 2012 exigint desenvolupament i reforma agrària i el càstig pels responsables de la repressió amb bales de perdigons de fa cinc anys. Són només dos exemples d'una llarga llista.

La llibertat d'expressió, la gran conquesta amenaçada

Si el terreny econòmic i social era l'assignatura pendent de la revolució tunisiana, fins i tot els sectors populars més crítics amb el procés reconeixien el valor dels canvis en el terreny de les llibertats. «La llibertat d'expressió és tot el que ens queda de la revolució», explica Hajji Mounir, professor de secundària de

La dreta neoliberal i la islamista, que governen en coalició des de 2015, han endeutat el país per contenir la pressió social sense haver de fer cap canvi

Regueb, un dels pobles del bressol de la revolta. «i més si comparem amb la situació dels altres països de l'anomenada primavera àrab», apunta. «Però sentim una decepció i una amargor perquè la revolució no ha aconseguit els seus objectius». Els joves i els sectors populars tunisians —i les tunisianes, en primera línia— van sortir al carrer el 2011 exigint *karama* [dignitat], un sentiment que concentra el doble sentit de la revolució: la reivindicació de les llibertats i de la justícia social.

Després del triomf dels islamistes d'Hisb Ennahda [Partit del Renaixement] —que no havien protagonitzat la revolució però es van erigir com a única alternativa al vell poder— a les eleccions de l'octubre de 2011, les tensions polítiques i socials no van parar de créixer. Als dos anys de govern de Rachid Ghannouchi (1941), l'assassinat del diputat d'esquerres Mohamed Brahimi (1955-2013) i uns dies després de vuit soldats en una emboscada gihadista van fer témer que Tunísia s'endinsaria en el mateix camí de violència que ha devorat Egipte, la veïna Líbia, Síria, Bahrain o el Iemen. En una situació de màxima crisi els cercles diri-

gents d'Hisb Ennahda i de la dreta neoliberal hereva de l'antic règim —agrupada a Nidaa Tounes [Cridat per Tunísia], el partit del nonagenari president Beji Caid Essebsi (1926)— van entendre que havien portat la situació a un punt de no retorn i van signar un pacte de no agressió que de fet és un acord de les elits contra els sectors populars que van protagonitzar la caiguda del règim.

Així, des de febrer de 2015 Nidaa Tounes i Hisb Ennahda estan junts al govern i al Parlament, en una coalició on els primers són dominants, no només pel resultat electoral de les eleccions de 2014, sinó per l'anorreament dels Germans Musulmans al conjunt de la regió, que va inaugurar el cop d'estat del mariscal Abdel-fatah Al-Sisi (1954) a Egipte el juliol de 2013. «El compromís entre les dues formacions respon a objectius ben definits: es tracta de preservar els seus interessos respectius —enterrant els dossiers de corrupció on estaven implicats diversos dels seus membres i per als islamistes bloquejant la investigació sobre la seva responsabilitat en l'enviament de tunisians a Líbia i al Pròxim Orient per unir-se a les files dels comba-

tents gihadistes; i també d'evitar el sorgiment d'eventuals competidors polítics que poguessin amenaçar el seu condomini», apunta el sociòleg i exministre Aziz Krichen (1947).

Amb una situació social explosiva, els dos artífexs d'aquest acord entre les grans forces conservadores del país, són als ulls de la gent els principals responsables dels mals del país. Són l'actual president —paradoxes de la història, és el més vell del món en exercici, en un país capgirat per la joventut— Beji Caid Essebsi, de Nidah Tounes i Rachid Ghannouchi, líder històric d'Hisb Ennahda.

El mantra de la «reconciliació»

Enfrontats a la creixent tensió social l'hivern i la primavera passades, les dues forces han accelerat una ofensiva contra els drets i les llibertats, ja retallades sota l'estat d'excepció justificat en l'amenaça terrorista. Són diverses les lleis i mesures i les campanyes polítiques que pretenen consolidar l'autoritat del govern sobre la població, controlar l'espai polític i limitar l'espai a les lluites socials. És el que s'anomena «reconciliació».

Nidaa Tounes i Hizb Ennahda han accelerat una ofensiva contra els drets i les llibertats, ja retallades sota l'estat d'excepció justificat en l'amenaça terrorista

L'estiu, el moviment Manich Msamah [Jo no perdono] va sortir als carrers en una vintena de ciutats del país contra la llei de «reconciliació econòmica», que preveu l'amnistia general dels funcionaris implicats en casos de corrupció durant la dictadura. La llei, a proposta del president, ha estat aprovada al Parlament.

El passat 6 de setembre, s'anunciava una remodelació del govern amb l'entrada de ministres del vell règim —Hatem Ben Salem (1956) i Ridha Chalhoun (1962), a les carteres d'Educació i Finances, respectivament i Abdelkrim Zbidi (1950), ex secretari general del dissolt at-Ta-jammu' ad-Dustūrī ad-Dīmuqrātī [Agrupació Constitucional Democràtica], el partit de Ben Ali, a Defensa. El president Essebsi denunciava obertament la Constitució de 2014 sorgida de la revolució, que qualificava de «parèntesi d'odi i de ressentiment».

En el mateix sentit de segellar la impunitat, el govern prepara una llei per blindar les forces de seguretat de qualsevol denúncia d'abusos. Amb el pretext de la protecció dels agents del terrorisme, el projecte

preveu «restituir el poder de les forces de l'ordre, que s'ha dissolt a causa de la revolució i la caiguda del règim del president Ben Ali». Com recorda Antonio Manganella, director de Juristes Sense Fronteres al país, «Tunísia, afectada per profunda crisi econòmica, s'encamina cap a dies difícils, de protesta social generalitzada. Aquest tipus de lleis serveixen per ofegar les protestes i reprimir». La reacció popular no s'ha fet fer esperar i el moviment Hasebhom [Passa'ls comptes] ja està organitzant mobilitzacions.

L'article 7 de la llei preveu penes de fins a dos anys de presó per a qualsevol persona que enregistri l'interior de les comissaries de policia o les casernes de l'Exèrcit o els llocs on fan les seves operacions. L'article 12 del projecte preveu penes de fins a 3.500 euros per «denigrar» la policia o l'Exèrcit i fins a 17.000 per als qui revelin «informacions relatives a la seguretat nacional». L'article 18 exonera els agents de l'ordre de cap responsabilitat penal que es pogués derivar de la mort dels autors d'infraccions «si la seva reacció fos necessària per protegir les vides i els béns». La jove bloguera Lina

Ben Mhenni (1983), un dels rostres de la revolució de 2011 s'exclama: «això ni amb Ben Ali haurien gosat escriure-ho!».

Retorn al presidencialisme

Des de 2015 Tunísia ha viscut un procés de recentralització que tendeix a reforçar la figura del president, amb el Parlament menystingut —de fet no s'ha aprovat ni una sola llei d'iniciativa parlamentària— i disciplinat el govern. Tampoc s'ha format el Tribunal Constitucional i les eleccions municipals per renovar uns ajuntaments encara lligats a la dictadura han tornat a ser endarrerides. És el que el periodista Thierry Brésillon, corresponsal de la revista *Orient XXI*, qualifica «temporació del cesarisme»: «En el fons és l'acceptació que davant els mals indicadors econòmics, les tensions socials, les inèrcies administratives i les disfuncions institucional, la classe dirigent tunisiana no té cap altra solució que la personalització del poder. És admetre que sense la possibilitat de posar els funcionaris al servei del clientelisme la política no té mitjans de crear les condicions per una represa».

Des de 2015 Tunísia ha viscut un procés de recentralització que tendeix a reforçar la figura del president, amb el Parlament menystingut i disciplinat el govern

Però com escriu Sadri Khiari (1958) al portal Nawaat.org, «per molt que hagi avançant, aquesta restauració en curs no s'acaba de tancar. Ni la persistència de les resistències socials i polítiques, ni els interessos propis de la burocràcia de la Union Générale Tunisienne du Travail, ni la força del partit d'Hisb Ennahda, ni els conflictes de poder, ni la competició entre clans de negocis més o menys mafiosos permeten retornar a la forma de dictadura que hem conegut abans de la revolució. El que s'està instal·lant de manar cada cop més clara és un tipus de democràcia autoritària, o si ho preferiu una democràcia relativa a la capacitat de resistència dels de baix».

De quin costat acabi caient la balança dependrà si les receptes de Zapatero s'imposen o si finalment els somnis dels joves exiliats de Lampedusa s'arriben a acomplir. ■

finestra

Hina Jilani

“Els drets humans no poden ser mai un luxe que es pugui deixar de banda en moments de dificultats”

6a Conferència anual Desmond Tutu sobre la Pau Internacional.
Ciutat del Cap, 7 d'octubre del 2016

INTERNATIONAL PEACE LECTURE

Hina Jilani (1953) és membre de la Cort Suprema del Pakistan i un referent en la lluita pels drets humans, una causa que defensa sobretot a la seva regió del Panjab. La fermesa de la seva veu i de la seva acció s'ha centrat en la protecció dels nens, les dones i les minories ètniques, i l'ha portat a col·laborar activament en diversos projectes de l'ONU i al grup de líders internacional anomenat *The Elders*. La seva determinació pels valors de la pau, la justícia i els drets humans li han comportat amenaces, presó i repressió, però cap d'aquestes l'ha fet retrocedir en les seves conviccions. Un exemple de valentia i compromís.

Arquebisbe Tutu, senyora Tutu, distingits convidats, senyores i senyors, Permetin-me començar donant les gràcies a la Desmond and Leah Tutu Legacy Foundation per haver-me donat aquesta oportunitat de ser aquí a Sud-àfrica i a Ciutat del Cap en el 85è aniversari del meu heroi, l'arquebisbe Desmond Tutu.

Em sento molt honrada i privilegiada de poder compartir i participar en aquest esdeveniment amb vosaltres, un esdeveniment associat amb el nom de l'arquebisbe Desmond Tutu, que no només ha estat una inspiració per a milions de persones de tot el món sinó que ha parlat de veritat al poder i també ha estat l'esperança —la veu de l'esperança—, per haver hagut de passar moltes dificultats per viure i patir en aquest món actual tan difícil i desafiant.

No sé què més dir-ne, a tots els que sou aquí per l'amor envers ell i per compartir l'orgull que tots sentim. Com a activista i defensora de drets humans, només puc dir a l'arquebisbe: gràcies, gràcies per ser aquí.

Quan estàvem lluitant per la promoció i protecció dels drets humans,

necessitàvem la saviesa per traçar el curs adequat, per assumir la difícil batalla per assolir i aconseguir drets. Vostè va parlar sobre els diferents problemes que sorgeixen de lluites i conflictes a tot el món. El tema del qual estic parlant està íntimament relacionat amb el que heu dit aquesta nit.

Les amenaces contemporànies a la seguretat van molt més enllà de les guerres entre els estats. Avui, la pau ja no es pot associar només amb l'absència de guerra. Les comunitats són assetjades per la violència en nom de la religió, l'origen ètnic i el rebuig de diverses identitats. Les tensions comunals han portat la intolerància, l'odi i l'extremisme que destrueixen els valors de la humanitat, valors que es van convertir en ideals estimats del món, sacsejats per experiències de violacions massives, flagrants i sistemàtiques com les derivades de l'*apartheid*, totes les formes de discriminació racial, el colonialisme o dominació i ocupació estrangeres.

La incapacitat popular per reconèixer els mèrits de la diversitat no només ha produït societats opressives i na-

Les amenaces a la seguretat van molt més enllà de les guerres entre els estats. Avui, la pau ja no es pot associar només amb l'absència de guerra

cions dividides, sinó que ha disminuït les possibilitats de trobar un interès comú per promoure la pau i aconseguir el benestar de tots.

Els conflictes armats interns, les campanyes terroristes, les insurreccions, les crisis alimentàries, la inestabilitat política o econòmica a llarg termini han posat en perill la seguretat humana de grans poblacions. El moviment a gran escala de persones que fugen de la seva vida o escapen de diverses formes de persecució és una crisi contínua que té un vincle directe amb la repressió social i política. L'impacte acumulatiu d'aquestes condicions afecta la pau global.

La persistència de les disputes en moltes parts del món ja no és només una qüestió de preocupació nacional interna. Les conseqüències de conflictes de llarga durada abasten un ampli ventall d'interessos polítics i econòmics, fent que sigui més desafiant que en el passat trobar solucions acceptables.

Al mateix temps, estem experimentant un declivi en la qualitat del lideratge mundial i veiem que la manca

de visió política reduirà les capacitats entre els líders per abordar les causes dels conflictes. Aquesta incapacitat col·lectiva per restaurar l'esperança de pau i la seguretat de les persones s'ha agreujat durant la crisi actual. De fet, les respostes als conflictes i a les crisis, ja siguin polítiques o econòmiques, en comptes de restaurar la seguretat, s'han convertit en part del problema. Això es dedueix de situacions que es mantenen en diverses parts del món.

A l'Àsia i l'Àfrica, per exemple, han sorgit diversos països que estan en procés de transició a partir d'un govern autoritari, de conflictes armats o en lluita pel dret a l'autodeterminació. Molts països d'aquestes dues regions han adoptat constitucions nacionals amb fortes garanties per a la protecció dels drets humans.

Amb poques excepcions, la majoria d'aquests països han tingut períodes d'estabilitat política durant els quals es van celebrar eleccions creïbles. Malgrat aquests avanços significatius, les condicions polítiques i econòmiques en aquestes regions continuen sent volàtils. Alguns d'aquests països mostren signes visibles de

reversió de l'avanç inicial i estan atrapats en un estat de transició perpètua. Això és degut, principalment, a una atenció insuficient per establir o restaurar l'imperi de la llei i inculcar una cultura de respecte dels drets humans a les institucions estatals, així com en les pràctiques de govern.

La transició a la democràcia ha estat un fet merament processal i, alhora que augmenta el seu poder de control, els governs han fet poc per construir la capacitat de protecció de l'estat. Aquestes tendències generen condicions en les quals el ressorgiment de la crisi social, econòmica i política ha impedit les perspectives d'una democràcia sostenible, el respecte dels drets humans i el potencial de desenvolupament. Sobretot, aquestes tendències han disminuït considerablement les perspectives de pau i seguretat.

En el context global, dos factors són clarament identificats com els que tenen el major impacte en la seguretat interna: les formes de govern adoptades pels estats i els models de desenvolupament. En ambdós casos, els governs ignoren les normes i els principis de drets

En les zones en conflicte s'imposen lleis especials o d'emergència per suspendre les llibertats fonamentals i restringir la possibilitat de recurs als tribunals civils

humans en detriment dels interessos de les comunitats més marginades. La reacció pública a la negació dels drets econòmics, socials i culturals es converteix cada vegada més en la raó de les manifestacions públiques de protesta.

En molts països, l'estabilitat en comptes del desenvolupament s'ha convertit en un imperatiu que s'ha d'aconseguir a través de l'ús de la força estatal per reprimir els moviments populars i les veus de les protestes contra el desapoderament econòmic i social. Aquestes accions han donat lloc a un augment del ressentiment públic contra les autoritats i a una reducció de l'espai de diàleg.

Els errors en l'agenda del desenvolupament econòmic perseguits per molts estats reflecteixen àmpliament la creixent pobresa i exclusió social de grans sectors de la població. Les greus violacions dels drets econòmics, socials i culturals han quedat gravats en les accions de l'estat. La població afectada considera que, en l'entorn actual de globalització, els seus propis governs no són capaços o no volen adaptar-se a les dificul-

tats que afronten. L'explotació del treball i l'esgotament del medi ambient són algunes de les formes greus de violacions derivades dels nous arranjaments econòmics. Sovint, les poblacions indígenes són les que es veuen més afectades per aquestes violacions.

A la meua regió —el Pakistan—, les corporacions multinacionals i altres agències no estatals han adquirit un enorme control sobre les vides i les llibertats de les persones. Hi ha diversos exemples en què s'ha utilitzat el poder coercitiu de l'Estat contra comunitats i defensors dels drets humans en moments en què s'inicia la pressió dels poderosos interessos econòmics.

Els líders de comunitats indígenes i d'altres comunitats minoritàries, líders dels moviments contra la desigualtat, mediambientals i antiglobalització, líders sindicals i defensors dels drets de les persones desplaçades, migrants i refugiats són cada vegada més perseguits. Aquestes tendències podrien conduir a un augment addicional de les violacions i una futura crisi de drets humans en aquesta regió. És imprescindible

trobar enfocaments per al desenvolupament econòmic que assegurin el progrés social i cultural de les persones a través de mitjans que no generin conflicte d'interessos entre les comunitats i que es converteixin en la base de la lluita.

Les condicions polítiques i les pràctiques de governança adoptades pels estats determinen principalment el grau de risc i inseguretat a què estan exposades les persones en general i algunes comunitats en particular. S'ha observat una debilitat apreciable en l'estat de dret en diferents països on predominen les democràcies insuficients i no autènticament representatives amb escassa o nul·la possibilitat de participació ciutadana i sense responsabilitat ni transparència.

Al mateix temps, cada vegada s'utilitzen institucions públiques per a perpetuar i enfortir els interessos de determinats sectors. Les institucions per a la vigilància i la fiscalització pateixen ineficàcia i corrupció i la independència dels estaments judicials està molt qüestionada. Els sistemes de control interns són o inexistent o no han pogut fer complir les normes de drets humans en les pràctiques o

El clima creat sota la premissa de la lluita contra el terrorisme ha creat la inestabilitat sense garantir la seguretat

polítiques adoptades per les institucions estatals.

Les restriccions greus a la llibertat d'informació, expressió i assemblea imposades sobretot en nom de la ideologia religiosa o la seguretat o la integritat de l'estat, en molts països han limitat l'accés a la informació o llocs de violacions, frustrant així els intents de controlar situacions i deixar-ne constància. La legislació de la seguretat nacional s'ha imposat de forma més greu a molts països del món. En alguns països, aquestes lleis són part permanent del marc jurídic intern, que ha afeblit els efectes de qualsevol garantia de drets fonamentals i ha afectat negativament l'eficàcia dels mecanismes de compliment.

En les zones en conflicte, amb tensions polítiques, s'imposen lleis especials o d'emergència per suspendre les llibertats fonamentals i restringir la possibilitat de recurs als tribunals civils. La introducció de les excepcions a les normes, per exemple, mitjançant una legislació especial de seguretat en general, o contra el terrorisme en particular, ha afectat la capacitat dels sistemes judicials

nacionals per protegir les persones d'accions arbitràries.

El clima creat sota la premissa de la lluita contra el terrorisme ha creat la inestabilitat sense garantir la seguretat. S'han adoptat mesures antiterroristes en entorns amb conflictes polítics i, en molts casos, sota una depressió econòmica. Els governs han utilitzat el clima actual per abusar dels poders reforçats obtinguts en la campanya contra el terrorisme per atacar l'oposició política, els moviments d'autodeterminació i els defensors dels drets humans.

És cert que l'amenaça del terrorisme representa un desafiament seriós per a la pau i la seguretat. Els que busquen els drets de les minories o les dones, l'avançament de la causa de la tolerància religiosa i l'allotjament de la diversitat ètnica o racial han estat algunes de les primeres víctimes del terrorisme i de les diferents formes d'extremisme. Són també les persones que han estat al front per combatre el terrorisme per tal de preservar les normes de pau i democràcia.

Aquesta lluita de la comunitat pels drets humans contra el terrorisme i l'extremisme precedeix fins i tot els esdeveniments de l'11 de setembre de 2001 a Nova York. Ha estat durant molt de temps una activitat visible pels drets humans en parts del món on les arrels del terrorisme són més fortes, i puc donar-vos diversos exemples del Pakistan i l'Afganistan. Tanmateix, són aquests defensors dels drets humans que s'han convertit en les veus més destacades en assenyalar que moltes de les mesures contra el terrorisme estan erosionant les normes de drets humans i insisteixen que la pau i la seguretat només es poden aconseguir d'acord amb aquestes normes.

En l'era posterior a l'11 de setembre del 2001, molts estats han evitat el reconeixement que un conflicte existent té les seves arrels en reclamacions polítiques o socials de diferents parts de la seva població i el fracàs de l'estat per oferir solucions equitatives. Han descrit la seva resposta a tot tipus d'oposició com a una forma de contraterrorisme. Aquesta tendència de desbaratar deliberadament el context del conflicte, l'emergència de l'estat d'excepció

L'imperatiu de la seguretat per justificar la desviació de les normes reconegudes dels drets humans s'ha plantejat deliberadament per condonar aquestes desviacions

creat per contrarestar actes de terrorisme, ara representa una amenaça per a l'estat de dret i el respecte dels drets humans.

La percepció que l'imperatiu de seguretat justifica la desviació de les normes reconegudes dels drets humans s'ha plantejat deliberadament per condonar aquestes desviacions. Això ha fomentat la xenofòbia, la intolerància i l'odi en moltes societats. Altres fonts significatives de conflicte o tensió són la política d'identitat, majors dificultats en la gestió del pluralisme i la diversitat, l'augment de la pobresa i la disminució del paper de l'estat en la prestació de la seguretat social.

La situació de les dones en molts països del món és particularment preocupant: els seus drets es violen en nom de la religió i la cultura i es tornen particularment vulnerables als prejudicis, a l'exclusió i a la repulsa pública no només per les forces de l'estat sinó també per una varietat d'actors socials.

Senyores i senyors diputats, quan les societats no qüestionen la idea errònia del tracte entre la seguretat i

els drets humans, sovint no obtenen ni una cosa ni l'altra i les minories i altres grups vulnerables en paguen el preu. Aquestes nocions han comportat un assalt a l'estat de dret i als drets humans que probablement es veurà més arrelat si les tendències actuals no s'aturen o reverteixen.

Els drets humans i el dret humanitari no estan redactats pensant en la pau i l'estabilitat política, sinó que el propòsit bàsic d'aquest sistema jurídic és proporcionar als estats el marc que els permetés respondre eficaçment fins i tot a les crisis més greus. Per tant, els drets humans mai no poden ser un luxe que es pugui deixar de banda en moments de dificultats.

El dret internacional és la base que ajudarà els estats a respondre de manera eficaç a les dificultats que es presentin, incloses les conteses civils, la insurrecció armada i el terrorisme. La preservació de la pau i la seguretat és un objectiu central de la Carta de les Nacions Unides. La implementació i el respecte dels drets fonamentals és un altre objectiu bàsic, tal com s'ha reflectit inicialment en la Carta i que es defineix de

manera més precisa en la Declaració Universal de Drets Humans. La història ha il·lustrat de forma eloqüent l'estret lligam que vincula aquests dos objectius. Les violacions dels drets humans són gairebé sempre la causa subjacent o la conseqüència del deteriorament de la pau i la seguretat.

Acabar amb el conflicte armat i restablir la pau i la seguretat solen requerir progressos en com abordar les violacions de drets humans en curs i acabar amb la impunitat de les violacions passades. Tanmateix, és menys desafiant identificar les preocupacions dels drets humans i establir i ordenar el canvi que pot generar condicions —polítiques, econòmiques i socials— que permetin la realització d'aquests drets fonamentals.

Els períodes repetits i prolongats de crisi política i la inestabilitat econòmica en moltes parts del món han restringit el progrés cap a un entorn estable en què el respecte pels drets humans hi troba les millors garanties. Tot i que els estats han augmentat progressivament la seva part de control, el paper de l'estat en

Cal una relació creativa entre els estats i la societat civil, de manera que la dignitat i la seguretat de les persones se situïn al centre de qualsevol enfocament cap a la governança

la protecció ha disminuït. Aquestes tendències continuen obstaculitzant el progrés de la democràcia, el respecte dels drets humans i l'estat de dret així com el potencial del desenvolupament.

Una elecció intel·ligent i creativa del mecanisme nacional i internacional és vital, no només per enfortir la democràcia i l'estat de dret, sinó també per contrarestar de manera efectiva les tendències que amenacen aquestes perspectives com l'extremisme i la intolerància. Cal promoure processos electorals informats que garanteixin democràcies genuïnament representatives amb un ampli espai per a la participació ciutadana i sistemes de responsabilitat creïble.

Els sistemes judicials efectius han de ser recolzats per la independència judicial completa si les persones reben beneficis reals de les proteccions que normalment estan disponibles en virtut d'un marc constitucional. Les iniciatives per a l'enfortiment legal dels qui menys tenen per alleujar l'exclusió social i la discriminació, l'explotació del treball, el desallotjament de la terra i el desplaçament, i

també per conferir el dret al control dels recursos naturals, contribuiran a portar la pau a les comunitats. Aquesta aposta requereix una relació creativa entre els estats i la societat civil, de manera que la dignitat i la seguretat de les persones se situïn al centre de qualsevol enfocament cap a la governança. Un desenvolupament significatiu en els últims anys és la creixent fortalesa i capacitat de les societats civils en moltes parts del món. Els actors de la societat civil han tingut un paper important en induir el reconeixement per part dels estats dels conceptes de democràcia participativa, transparència i responsabilitat.

Al mateix temps, els defensors dels drets humans i altres actors de la societat civil han adoptat iniciatives importants per a les comunitats que continuen tenint prejudicis que impulsen la conducta social cap a la discriminació, l'odi i la violència. La cooperació internacional i el sentit de responsabilitat col·lectiva per posar fi a la violència segueixen sent elements crítics per eliminar les principals amenaces per a la pau i la seguretat.

Hi ha molts reptes que ja estan provant la voluntat de la comunitat internacional per promoure l'allotjament i la tolerància amb la finalitat d'evitar l'erosió de la pau i l'harmonia. Acabo amb l'esperança ferventment formal que aquest resultat a nivell internacional allunyi el món de les crisis a les quals ens enfrontem avui i que la gent aprengui el valor de la convivència i el progrés compartits. ■